

Kielistrategia

Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan tiekartta kolmikielisyteen

---

1. JOHDANTO

Yliopistolain 46 §:n mukaan Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan (AYY) kielet ovat suomi ja ruotsi. Lisäksi ylioppilaskunnan jäsenistä merkittävä osuus, vuonna 2010 noin 10 prosenttia, on kansainvälisiä opiskelijoita, joista valtaosa ei osaa suomea tai ruotsia, vaan käyttää Suomessa pääasiallisena kielenään englantia. Opetusministeriön ja Aalto-yliopiston tavoitteena on kasvattaa tulevaisuudessa huomattavasti kansainvälisten opiskelijoiden määrää.

Nykyisessä tilanteessa ylioppilaskunnan toiminnasta ja viestinnästä suuri osa tapahtuu vain suomeksi. Jotta myös vähemmistöillä olisi mahdollisuus täysipainoiseen osallistumiseen ja jäsenyyteen ylioppilaskunnassa, on ruotsin ja englannin käyttöä suomen ohella lisättävä. Kaikki ylioppilaskunnan jäsenet hyötyvät kansainvälistymisen tuomista mahdollisuuksista ja opiskeluympäristön rikastumisesta, jos eri kieliryhmien välinen vuorovaikutus on tiivistä.

Tavoitteena on käyttää ruotsia ja englantia läpäisevästi suomen rinnalla. Siten esimerkiksi uusia dokumentteja tuotettaessa huolehditaan siitä, että ne ovat myös kielivähemmistöjen saatavilla. Ylioppilaskunnan tilaisuuksissa ja toiminnassa voidaan käyttää ruotsia tai englantia suomen rinnalla tai sijasta ja niiden käyttöön rohkaistaan. Ruotsin ja englannin käyttöä ei pidä rajata pelkästään sellaisiin yhteyksiin, jotka koskevat erityisesti juuri kyseisiä vähemmistöjä.

Kielistrategian tarkoitus on luoda yhteisesti sovitut käytännöt siitä, miten eri kieliä halutaan käytettävän eri tilanteissa, jotta yksittäisten ylioppilaskunnan toimijoiden olisi helpompaa ottaa omassa toiminnassaan huomioon eri kieliryhmät ja toimia niiden suhteen tarkoituksenmukaisesti. Samalla asetetaan tavoitteet sille, mihin suuntaan eri kielten aseman halutaan Aalto-yliopistossa kehittyvän.

Tässä strategiassa ei linjata muiden kielten kuin suomen, ruotsin ja englannin käytöstä. Tilannekohtaisesti muitakin kieliä voidaan käyttää, mutta niillä ei ole ylioppilaskunnassa virallista asemaa. Kielistrategian käytännön toteutusta ohjaa hallituksen hyväksymä kolmikielisyysuunnitelma. Kielistrategian toteutumisesta ja kolmikielisyysuunnitelman tarkoituksenmukaisuudesta tehdään kokonaisarvio vuoden 2011 loppuun mennessä.

2. NYKYTILANNE YLIOPPILASKUNNASSA JA AALLOSSA

AYY käyttää jo nyt osassa viestintäänsä kolmea kieltä. Viikkotiedote käännetään ruotsiksi ja englanniksi. Aino-lehden jokaisessa numerossa on englanninkielisiä osioita. Ylioppilaskunnan verkkosivuilla hitaasti vaihtuvasta sisällöstä tärkeimmät osat on käännetty ruotsiksi ja englanniksi. Muusta ylioppilaskunnan viestinnästä käännetään ruotsiksi ja englanniksi kääntäjäresurssien puitteissa runsaasti tiedotteita ja muuta materiaalia. Erityisesti kansainvälisiä opiskelijoita koskeva materiaali tuotetaan pääsääntöisesti englanniksi, ja heillä on omat englanninkieliset sähköpostilistansa. Työntekijöillä on vähintään perustaidot englannissa ja ruotsissa.

Nykyisellään ei kuitenkaan ole linjausta siitä, mikä kaikki informaatio on käännettävä. Esimerkiksi edunvalvontaan liittyvä tieto, kuten kannanotot ja hallitusohjelma, sekä ylioppilaskuntaa koskevat perusasiakirjat, kuten säännöt, ovat olemassa vain suomeksi, ja luottamustehtävissä toimiminen perustuu suomen kieleen. Siten ylioppilaskunnan toimintaan osallistuminen ja vaikuttaminen on vaikeaa, ellei osaa suomea. Epäkohtien korjaamisen tekee erityisen ongelmalliseksi se, että kansainväliset opiskelijat ovat äärimmäisen aliedustettuina esimerkiksi edustajistossa tai halled-paikoilla. Ylioppilaskunnan piirissä toimivien yhdistysten toiminta on myös enimmäkseen suomenkielistä, samoin tapahtumat ja niistä tiedotus, uutiset sekä ylioppilaskunnassa käytävä keskustelu. Otaniemen ja Töölön kampuksilla monet arkipäiväiset asiat, kuten opasteet, kyltit ja ruokalistat ovat pitkälti vain suomeksi.

Myös Aalto-yliopistolla on vielä pitkä matka kansainväliseksi yliopistoksi. Teknillisillä ja taideteollisilla aloilla opetusta on suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi, ja kaupallisilla aloilla suomeksi ja englanniksi. Kuitenkin opetuksen tarjonta ja laatu sekä henkilöstön kielitaito on vielä puutteellista, ja suomalaisten ja

kansainvälisten opiskelijoiden välinen vuorovaikutus kursseilla on vähäistä. Kansainvälisille opiskelijoille ei ole myöskään tarjolla niin laajaa ja tasokasta suomen ja ruotsin opetusta, että se tukisi mahdollisuutta työllistyä Suomeen.

3. TAVOITTEET JA PERIAATTEET YLIOPIILASKUNNASSA

Tavoitteena on, että palvelut tarjotaan mahdollisimman samantasoisina kolmella kielellä. Kolmikielisyys näkyy AYY:n toiminnassa ja visuaalisessa ilmeessä. Kielivähemmistöihin kuuluvien on helppo osallistua ylioppilaskunnan ja sen piirissä toimivien yhdistysten tapahtumiin ja toimintaan, ja eri kieliryhmiin kuuluvien opiskelijoiden välinen vuorovaikutus on vilkasta.

Lähtökohtaisesti kielivähemmistöjä kiinnostaa sama materiaali kuin suomenkielisiäkin opiskelijoita. Kansainvälisiä opiskelijoitakaan ei tule nähdä jäsenistöstä irrallisena erityisryhmänä, jota koskevat pelkästään omat, erilliset asiansa. Vain jos tietty informaatio koskee perustellusta syystä vain tietyn kieliryhmän jäseniä, voidaan sen kääntämistä kolmelle kielelle pitää tarpeettomana.

Ruotsin ja englannin asema ei voi olla täysin verrannollinen toisiinsa. Kielten käyttötarpeet eroavat toisistaan, ja tämä asettaa erilaiset haasteet ruotsin ja englannin käytölle. Ruotsin asema perustuu lakiin, ja hallintolain mukaan ruotsinkielisillä on oltava mahdollisuus käyttää omassa asiassaan ruotsia. Kaikki ruotsinkieliset eivät osaa suomea hyvin. Suurin osa ruotsinkielisistä osaa kuitenkin jonkin verran suomea, ja jos vaihtoehtoina on kommunikaatio joko sujuvalla suomella tai heikkotasoisella ruotsilla, he saattavat asioida mieluummin suomeksi. Ruotsinkielisillä on useimmiten samat sisältöjä koskevat taustatiedot kuin suomenkielisillä.

Englanninkielisen viestinnän kohderyhmästä taas suurin osa on täysin ummikkoja kotimaisten kielten suhteen, eikä saa mitään informaatiota, ellei sitä ole tarjolla englanniksi. Englanti on toisaalta myös ainoa kieli, jota kaikki ylioppilaskunnan jäsenet osaavat ainakin jonkin verran, joten joissakin yksikielissä tilanteissa on perusteltua käyttää englantia.

Englanninkielinen informaatio on aiheellista laatia niin, että esimerkiksi siinä olevat suomalaisen opiskelijakulttuuriin liittyvät käsitteet selvennetään lukijalle tarkemmin kuin suomenkielisessä materiaalissa. Kuitenkin sekaannusten välttämiseksi saman dokumentin eri kieliversioiden tulee pääsääntöisesti olla samansisältöisiä siksi, että myös osa kansainvälisistä opiskelijoista saattaa käyttää asiointikielensä suomea tai ruotsia, ja näin myös päivittäminen on helpompaa. Esimerkiksi verkkosivuilla pysyvä materiaali pyritään tarjoamaan kolmella kielellä samansisältöisenä.

Ylioppilaskunnan keskeiset edunvalvontaan liittyvät dokumentit käännetään kolmelle kielelle niin, että kielivähemmistöihin kuuluvat voivat seurata ylioppilaskunnan toimintaa, osallistua siitä käytävään keskusteluun ja vaikuttaa siihen täysipainoisesti. Asioinnin kannalta tärkeät, esimerkiksi ylioppilaskunnan palveluihin ja toimintaan liittyvät, ohjeet, tiedotteet ja muut dokumentit tarjotaan kolmella kielellä. Pitkäaikaisia dokumentteja on käännettävä alkuvaiheessa projektiluontoisesti, mikä vaatii lähiaikoina lisävarojen ohjaamista kääntämiseen. Tämä pohjatyö helpottaa jatkossa englannin ja ruotsin käyttämistä ylioppilaskunnassa.

Arkipäiväisessä viestinnässä on usein tilanteita, joissa saman informaation tuottaminen kolmella kielellä hidastaisi kohtuuttomasti asioiden hoitamista tai koetaan liian kuormittavaksi. Tällaisissa tilanteissa ylioppilaskunnan toimijoita kannustetaan käyttämään tiivistelmiä ja viitteellisiä käännöksiä ainakin englanniksi, jolloin myös kansainväliset opiskelijat tietävät mistä on kyse ja voivat halutessaan pyytää lisätietoja. Varsinkin tapahtumista ja ajankohtaisista asioista tiedotettaessa on tärkeää, että käännökset valmistuvat nopeasti. Täydelliseen samanaikaisuuteen ei tarvitse pyrkiä, mutta on huolehdittava siitä, että myös kielivähemmistöt saavat tietoa silloin, kun se on vielä ajankohtaista. Siksi eri dokumenttien kääntämiselle määritellään aikarajat.

Erityisen tärkeää kielivähemmistöjen oikeuksien kannalta on mahdollisuus toimia ylioppilaskunnan luottamustehtävissä. On varmistettava, että kielivähemmistöjen edustajat saavat tietoa edustajistovaaleista, heillä on aito mahdollisuus asettua ehdokkaaksi ja osallistua edustajiston tai hallituksen työskentelyyn tai ryhtyä yliopistohallinnon opiskelijaedustajiksi, ja että näihin liittyviä kielimuureja pyritään aktiivisesti purkamaan. Edustajistossa ja hallituksessa voidaan käyttää tarpeen mukaan ruotsia ja englantia suomen rinnalla. Toimikunnat ja muut vapaaehtoiselimet voivat itse päättää,

millä kielellä toimivat ja kirjoittavatko asiakirjansa suomeksi, ruotsiksi vai englanniksi. Pöytäkirjojen kielen suhteen noudatetaan kuitenkin sitä, mitä ylioppilaskunnan säännöissä määrätään. On toivottavaa, että suomea osaamattoman on mahdollista toimia missä tahansa ylioppilaskunnan elimessä oman kiinnostuksensa mukaan, ja tämä edellyttää kaikilta toimijoilta joustavaa asennetta.

Ylioppilaskunnan piirissä toimivia yhdistyksiä rohkaistaan ottamaan kielivähemmistöt omassa toiminnassaan huomioon. Mahdollisuus osallistua yhdistystoimintaan edistää erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden sopeutumista Suomeen. Yhdistyksiä rohkaistaan valitsemaan itselleen kansainvälisyysvastaava huolehtimaan yhdistyksen englanninkielisestä viestinnästä ja toiminnasta. Lisäksi selvitetään mahdollisuutta tarjota yhdistysten käyttöön kääntäjäpalveluita. Ylioppilaskunta myös luo omalla viestinnällään yleisesti myönteistä asenneilmastoa kolmikielisyyttä kohtaan.

Jotta kolmikielisyys olisi käytännössä mahdollista, on oleellista että henkilökunta kykenee toimimaan kolmella kielellä eikä koe kolmikielisyyttä kuormittavaksi tai oman työn kannalta kielteiseksi asiaksi. Henkilökunnalla on oltava kolmikielisyyden toteuttamiseksi riittävä tuki ja resurssit, kuten mahdollisuus saada työtehtäviään tukevaa, täydentävää kielikoulutusta.

Kielistrategian toteuttamisen ei pidä jäädä vain tiettyjen sektorien vastuulle, vaan kaikki toimijat ottavat sen oma-aloitteisesti huomioon omassa työssään. Uusia työntekijöitä palkattaessa riittävä kielitaito ja myönteinen asenne kolmikielisyyteen ovat mukana rekrytointikriteereinä. Uusien hallituksen jäsenten perehdytyksessä ohjeistetaan käyttämään kieliä kolmikielisyysperiaatteen mukaisesti.

Kustannustehokkuuden kannalta ei ole järkevää, että koko henkilöstö kääntää dokumentteja kolmelle kielelle. Siksi ylioppilaskunnan on huolehdittava riittävästä kääntäjäresursseista, jotta verkkosivut, tärkeimmät dokumentit ja tiedotus ajankohtaisista asioista voidaan tuottaa kolmella kielellä. Näin myös käännösten laatu pysyy hyvänä. Asiakaspalvelussa ja muussa arkipäiväisessä viestinnässä kielten käyttöön on suhtauduttava käytännöllisesti: tärkeintä on, että asiasisältö välittyy. Koko henkilöstöltä ei voida vaatia oman alan asiantuntemuksen lisäksi kolmen kielen erinomaista hallintaa. Tärkeämpää onkin rohkaista kielten käyttöön silloinkin, kun kielitaidossa on puutteita, sekä tarjota henkilöstölle tarvittaessa kielikoulutusta.

4. YLIOPPILASKUNNAN EDUNVALVONTATAVOITTEET

Ylioppilaskunta edistää edunvalvontatyössään yhteistyössä Aallon kanssa seuraavia tavoitteita:

- Aalto-yliopisto on kansainvälinen yliopisto, joka tarjoaa opiskelijoilleen monipuoliset mahdollisuudet kansainväliseen opiskeluympäristöön ja laadukkaaseen opetukseen kolmella kielellä.
- Aalto-yliopistossa on mahdollista suorittaa alempi korkeakoulututkinto molemmilla kotimaisilla kielillä tekniikan ja taiteen aloilla sekä suomeksi kaupallisella alalla. Yliopisto on myös oman oppialansa kielen kehittäjä, ja tätä tukee kotimaisten kielten vahva asema opetuksessa. Valtaosa kursseista erityisesti maisterivaiheen opinnoissa on mahdollista suorittaa englanniksi.
- Yliopistohenkilöstön kansainvälisiä liikkuvuusmahdollisuuksia kehitetään niin, että halukkaille on tarjolla enemmän ja pidempiä vaihtojaksoja. Selvitetään mahdollisuus rekrytoida tukihenkilö englanniksi opettavaa henkilökuntaa varten. Henkilöstön kielitaidon kehittämistä varten luodaan kannustinjärjestelmä.
- Englanninkielisen opetuksen laatuun ja pedagogiikkaan panostetaan. Englanninkielisen opetuksen antamiseen ei tule velvoittaa sellaisia henkilöitä, joilla ei ole siihen riittäviä valmiuksia. Opetuksessa on käytettävä monipuolisia opetusmetodeja, jotta tunneilla syntyy vuorovaikutusta.
- Aallon tulee omalla toiminnallaan tukea sitä, että myös kielivähemmistöihin kuuluvat saavat opiskelijaedustajia yliopistohallintoon. Hallintoelimissä ja työryhmissä on suhtauduttava myönteisesti ja joustavasti englannin käyttöön työskentelykielenä.
- Tiedotus-, ohjaus- ja neuvontapalvelut on välttämätöntä saada toimimaan kolmella kielellä. Kansainvälisten opiskelijoiden tiedontarve on vähintään yhtä suuri kuin muidenkin, joten tarjolla on oltava englanniksi yhtä laajat materiaalit kuin kotimaisilla kielillä.

- Aalto-yliopiston tulee tarjota kansainvälisille opiskelijoille riittävästi laadukasta kotimaisten kielten opetusta, jotta nämä voivat parantaa työllistymismahdollisuuksiaan Suomessa. Erityisesti suomen opetuksen resursseja on lisättävä. Kieltenopetusta tulee olla tarjolla sellaisiin aikoihin, ettei sen suorittaminen oman alan opintojen ohella ole kohtuuttoman hankalaa. Kursseilla tulisi painottaa kielen puhumista ja ymmärtämistä kieliopin täydellisen hallitsemisen sijaan.
- Kansainvälisten opiskelijoiden on voitava hyväksyttää suomen ja ruotsin opintojaan osaksi pakollisia vieraan kielen opintoja. Pitkällä tähtäimellä on selvitettävä mahdollisuus sisällyttää kotimaisen kielen opintoja pakolliseksi kaikkiin vieraskielisiin maisteriohjelmiin.
- Kaikkeen kielten opetukseen tulee panostaa ja sen on tuettava käytännön kielitaidon, puhevalmiuden ja omaan alaan liittyvän kielitaidon parantamista.
- Kampusalueiden tulee olla ympäristöinä kolmikielisiä. Esimerkiksi ruokalistat, kyltit ja opasteet sekä viralliset paperit ja tositteet tulee laatia kolmella kielellä.
- Kaikkien yhteistyötahojen, kuten Helsingin ja Espoon, liikuntapalveluiden, YTHS:n, Nyytin, HOAS:in ja SYL:in kanssa edistetään kolmikielisyyttä.
- Hyödynnetään vapaaehtoisia kolmikielisyyden toteuttamisessa ja neuvotellaan yliopiston kanssa opintosuoritusten saamisesta näille vapaaehtoisille.